

**66 . Slava Rusă | Comuna: Slava Cercheză | Județ: Tulcea | Punct: Cetate |
Anul: 2022****Anul:** 2022**Cod RAN:** 161277.01**Perioade:** Antichitate, Evul Mediu**Epoci:** Antichitate, Epoca romană timpurie, Epoca romană târzie, Epoca romano-bizantină, Epoca bizantină**Autori:** Mihaela Iacob, Alessandro Teatini, Dorel Paraschiv, Giuseppe Antonino Abis, Manuel Mainetti, Giancarlo Deruda, Riccardo Grasso**Instituții:** Ministerul Culturii, l'Università degli Studi di Sassari, Sardegna, Italia, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea, l'Università degli Studi di Sassari, Sardegna, Italia, l'Università degli Studi di Sassari, Sardegna, Italia, l'Università degli Studi di Sassari, Sardegna, Italia, Università di Catania**Nr. autorizatie:** 99**Data autorizatiei:** 2022-03-17**Raport de cercetare arheologică de la Slava Rusă, com. Slava Cercheză [Ibida], jud. Tulcea,
Punct: Cetate, Sector Basilica extra muros****Raport**

Campania de cercetări arheologice de la bazilica paleocreștină extra muros s-a desfășurat în perioada 30 iulie - 21 august 2022 cu participarea efectivă a patru studenți italieni, cărora li s-au adăugat, și în acest an, studenți de la Universitățile din Iași și Galați. Poziția clădirii este la începutul vastei necropole romane târzii, care pornește din această zonă, nu departe de Poarta de Nord, și se întinde spre vest pe câțiva kilometri spre Mănăstirea Uspenia. Basilica se află la câteva zeci de metri nord de zidurile cetății corespunzătoare Turnului nr.10; cercetările au început în 2019 și au continuat în 2021, când a fost scos la lumină aproape întregul perimetru al clădirii, tot atunci demarând și sonajul din zona absidei[1]. Încă din prima campanie de cercetare au putut fi identificate două faze de construcție, acest aspect fiind apoi clarificat, în ceea ce privește caracteristicile fiecărei faze, în cadrul campaniei următoare: în prima fază s-a construit o simplă aula mononavată, fără nartex și de dimensiuni reduse (9,40 metri lungime și 5,70 metri lățime), în timp ce în a doua fază clădirea a fost considerabil mărită, chiar dacă rămâne tot uninavată: i se adaugă un nartex spre vest, pentru a ajunge la o lungime totală de 19,20 metri (inclusiv nartexul) și o lățime de 8,45 metri. Pereții primei faze au fost abandonați și rași până la nivelul de călcare al noii basilici, fiind incluși în pavimentul acesteia, astfel încât noua clădire a incorporat-o complet pe cea mai veche. Orientarea basilicii rămâne tot est-vest, cu absida la est și intrarea la vest, iar zidurile sunt construite din același material: piatră și pământ ca liant. Pardoseala celei de-a doua faze, care s-a pierdut aproape în totalitate din cauza activităților agricole care au deranjat întreaga suprafață a complexului, era alcătuită din plăci de piatră, dintre care doar câteva au rămas pe loc; mult mai bine conservată este însă podeaua fazei mai vechi, imediat sub cea din faza a doua, construită din cărămizi pătrate care, în zona prezbiteriului, au latura de 51 cm. În primele două campanii am putut culege informații utile despre cronologia fazei a doua, datată în cursul sec. al VI-lea atât pentru construcția, cât și pentru distrugerea ei, aceasta întâmplându-se cândva, între domnia lui Tiberiu II Constantin și cea a lui Mauricius Tiberius. Lucrările din 2022 s-au desfășurat în două sectoare distincte: unul în interiorul basilicii și unul imediat în exterior, la est de absidă. Sectorul interior a vizat dezvelirea în întregime, în suprafață, a pavimentului identificat anterior doar în absidă; săpătura a implicat înlăturarea stratului superficial de materiale de construcție prăbușite, în mare măsură înlăturat de lucrările agricole care au determinat și îndepărtarea aproape totală a lespezilor de piatră ale pavimentului din faza a doua, astfel că doar câteva sunt, prin urmare, în poziția inițială. Acestea sunt așezate direct, așa cum se verificase deja în absidă, pe pardoseala de cărămidă a primei faze, cu câteva bucăți de piatră sau cărămidă folosite ca pene. Stratul subțire de pământ dintre cele două pardoseli a fost, de asemenea, puternic afectat de intemperii, conservând foarte puține materiale ceramice care nu au putut oferi indicii clare de natură stratigrafică: este vorba despre fragmente de ceramică comună și un singur fragment dintr-o amforă Late Roman 1. Pardoseala primei faze a fost scoasă la lumină, până la finalul campaniei, aproape în totalitate, cu

excepția unei fâșii de aproximativ 2 m lungime situată în vecinătatea intrării în bazilica veche. Prezența în pardoseală a unei adâncituri destul de largi, care traversează întreaga suprafață de la nord la sud chiar dincolo de absidă, trezește un mare interes: este vorba, evident, despre urma incintei prezbiteriale care despărțea aula de prezbiteriu, incintă din care s-au păstrat doar două blocuri de piatră - unul în poziție centrală și unul la capătul nordic, în timp ce cel de la capătul opus s-a pierdut cu siguranță. Aceste blocuri făceau, probabil, parte din stâlpi mici, de care era legat gardul despărțitor. Această descoperire este extrem de importantă deoarece constituie prima dovadă arheologică a unei utilizări liturgice efective a acestui spațiu arhitectural. Un alt detaliu deosebește zona prezbiteriului: cărămizile pătrate mari, cu latura de 51 cm, se opresc în fața zidului despărțitor, unde se află un ultim rând, în timp ce sala este pavată cu cărămizi pătrate mai mici (cu latura de 32 de cm), cu excepția unui aliniament de la est la vest care traversează suprafața longitudinal, în care găsim din nou cărămizi mari, plasate pentru a marca spațiul în poziție aproape centrală. Majoritatea cărămizilor de pe podea sunt marcate de urme de verificare făcute în pasta crudă, atât rectilinii, cât și curbilinii, mai dense și mai complexe la cărămizile mai mari, pe care, totuși, nu par să fi fost construite motive decorative organice. O lacuna în cărămizile de la nivelul pavimentului în apropierea peretelui sudic al clădirii se datorează cu siguranță lucrărilor agricole care au provocat și distrugerea zidului adiacent, care este mult mai prost conservat decât celelalte laturi ale structurii din prima fază. O altă lacuna în același paviment, lângă peretele de nord și în fața lacunii descrise anterior, pare a avea o formă regulată; suprafața acesteia nu a fost încă scoasă în totalitate la lumină, astfel că unul dintre obiectivele următoarei campanii de cercetare va fi deci acela de a clarifica natura acestor lacune, concomitant cu degajarea suprafeței întregii clădiri spre pronaos. La exteriorul basilicii, zona cercetată din spatele absidei a fost extinsă, pe toată lățimea clădirii, până la aprox. 4,5 m spre est. Aici a fost deschis un nou sector în corespondență cu axa longitudinală a clădirii, începând de la profilul exterior al peretelui absidal până la limita zonei de săpătură, cu lățimea de 3 metri și jumătate în direcția nord-sud. Scopul acestei intervenții este de a verifica o eventuală prezență a înmormântărilor apărute în relație directă cu basilica extra muros: această verificare este de o importanță primordială pentru a clarifica natura clădirii, respective, dacă este vorba de o basilica cimiterială, așa cum ar putea-o sugera amplasarea sa la marginea necropolei orașului. În sectorul cercetat nu au fost găsite înmormântări, dar a fost identificat nivelul antic de călcare din exteriorul clădirii, pe care s-a construit amenajarea ce descrie un perimetru, constituită din plăci și cărămizi, al cărui profil corespunde, în linii mari, cu mijlocul unei forme ovale. În acest nivel de călcare a fost descoperit un follis din anul 408 d.Hr., o referință cronologică utilă pentru frecvenarea zonei în care se afla basilica funcțională. S-a decis efectuarea unui sondaj în interiorul acestui perimetru constituit din pietre și cărămizi, cu dimensiunile de 3 m (est-vest) x 1,5 m (nord-sud), în virtutea poziției acestei amenajări pe axa mare a clădirii; s-a constatat că este vorba de un singur rând de pietre, așezate pe nivelul de călcare; săpătura adâncă de 1,4 m, a scos la iveală prezența unei mici "carriere" antice de lut, probabil exploatate pentru obținerea liantului folosit la construcția zidurilor basilicii. "Cariera" a fost umplută după exploatarea, astfel că în această umplutură s-au găsit materiale foarte variate împreună cu oase împrăștiate, inclusiv umane, împrejurare care nu este surprinzătoare având în vedere poziția în zona necropolei. Printre aceste materiale remarcăm, pe lângă fragmente de ceramică comună, fragmente de amfore LR 1 și 2, un fragment de amforă Kuzmanov XV și unul de la o piesă conică de Sinope, toate, așadar, așezate într-un orizont antic târziu. Cu siguranță, mai vechi este un fragment interesant din buza unui vas de masă din ceramică „marmorată” din zona pontică, produs probabil la Troesmis sau Durostorum în secolul al II-lea p. Chr., categorie ceramică ce a constituit obiectul unei difuzări regionale care a atins și Ibida. Sondajul a fost reumplut cu pământ din motive de siguranță. Viitoarele campanii de cercetare din acest sector, în afara clădirii, vor avea ca scop extinderea suprafeței corespunzătoare nivelului antic de călcare deja identificat; dacă basilica ar avea cimitir, va fi astfel posibil să se identifice eventualele înmormântări făcute pe această suprafață de teren, apoi să evalueze dacă există o relație de dependență efectivă față de clădirea de cult.

Note

- Finanțarea Misiunii Arheologice Româno-Italienne a fost asigurată de Ministero italiano degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale / Direzione Generale per la Diplomazia Pubblica e Culturale, Ufficio VI
- Cooperazione culturale in ambito multilaterale, missioni archeologiche.

- Unele informații asupra rezultatelor primei campanii de cercetare sunt la: Iacob et alii 2021, p. 65, Iacob, Paraschiv, Teatini 2021, pp. 262-264 și Iacob, Paraschiv, Teatini 2022, pp. 339-340.

Informații suplimentare online

[Raportul 6940 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
